

Rapport 17 van commissie 7 inzake instructie huwelijk en echtscheiding (8.02)

De particuliere synode van het Noorden heeft een instructie doorgezonden van de classis Leeuwarden, met het verzoek om een onderzoek te doen naar de uitleg van de begrippen 'overspel' en 'kwaadwillige verlating' in art. 70 K.O. lid 4. Het gaat hier om de zogeheten twee 'scheidingsgronden', dus de twee situaties die op dit moment gelden als wettige (d.w.z. kerkelijk aanvaardbare) reden voor een echtscheiding, op grond van enkele nieuwtestamentische gegevens.

De toelichting bij de instructie wijst erop dat de laatste bepalingen hieromtrent dateren van 1934 en 1959: 'Daarna zijn deze regels nooit meer doordacht. We zitten met bepalingen die ontzaglijk oud zijn' (8.02/5r29). De praktijk is sinds 1959 volgens de toelichting dusdanig veranderd en complexer geworden dat kerkenraden niet goed meer kunnen werken met alleen deze twee eenduidige gronden. In de praktijk worden genoemde begrippen dan momenteel ook al op verschillende manieren 'opgerekt', door de methode van de analogie (8.02/2r26) of door te stellen dat de genoemde gronden slechts bedoeld waren als 'voorbeelden' (8.02/2r41) van ernstige gebrokenheid van een huwelijk, waarbij er dan echter ook andere vormen van ernstige gebrokenheid zijn die een echtscheiding rechtvaardigen.

Uw commissie heeft niet lang hoeven spreken over nut en noodzaak van het gevraagde. Inderdaad lijkt het uw commissie hoog tijd dat we als kerken deze thematiek weer ter hand nemen. Mede naar aanleiding van de studie van dr. D.J. Steensma, *Echtscheiding. Een exegetisch-ethische evaluatie* (die aanleiding was voor de instructie, zo bleek uw commissie), kunnen de kerkenraden gediend worden met een hernieuwde doordenking van deze moeilijke en gevoelige materie. Nu de moraal rond huwelijk en echtscheiding vandaag de dag zo veranderd is, is het de vraag of en hoe we nog kunnen uitgaan van de genoemde twee echtscheidingsgronden. Komt het vaak niet veeleer aan op een algemene weging van motieven? In die zin lijkt ons het onderzoek zoals voorgesteld in de instructie eigenlijk nog te smal. Zou het niet moeten gaan om een bredere bezinning op de vraag hoe wij als kerken in pastoraal en ethisch perspectief moeten omgaan met de wijzigende moraal rond echtscheiding in de huidige tijd, zoals die naar voren komt in de toelichting van de instructie?

Uw commissie overwoog in elk geval dat het onderwerp veelomvattend is. Dat blijkt ook uit rapport 9.16/41-54 waar het gaat over de vraag of een geregistreerd partnerschap kerkelijk bevestigd kan worden en waar deputaten twee notities ontwikkelen met het oog op de kerkelijke bevestiging en de huwelijks catechese (vgl. t.z.t. onze rapportage daarover). Het lijkt uw commissie dan ook niet verstandig om tijdens deze synode *ad hoc* enkele wijzigingen in art. 70 lid 4 voor te stellen. Eerder denkt uw commissie daarom in de richting van een studiec ommissie, waarin de maatschappelijke, ethische, pastorale en kerkordelijke aspecten samen op een integrale wijze zullen moeten worden doordacht, mede met verwerking van wat de synode besluit inzake de betreffende voorstellen in 9.16 met betrekking tot het geregistreerd partnerschap. Daarbij zullen ook de nieuwtestamentische gegevens die in het verleden niet voor niets als richtinggevend golden uiteraard weer nadrukkelijk moeten worden meegewogen.

Voorstel tot besluit

De generale synode heeft kennisgenomen van

1. de instructie van de particuliere synode van het Noorden, d.d. 30 maart 2019 met een verzoek tot onderzoek naar de vraag of art. 70 K.O. lid 4 herziening behoeft;

2. het rapport van de door haar ingestelde commissie;

heeft gehoord
de bespreking op de vergadering;

5

overweegt

1. dat huwelijk en echtscheiding momenteel anders worden beleefd dan in de jaren vijftig van de vorige eeuw;
2. dat de bepalingen in de kerkorde inzake huwelijk en echtscheiding dateren uit die
- 10 jaren;
3. dat de beleving van huwelijk en echtscheiding en de veranderde moraal rond echtscheiding hernieuwde doordenking van de kerkelijke bepalingen hieromtrent noodzakelijk maken;
4. dat de thematiek van huwelijk en echtscheiding veelomvattend is en grondige
- 15 doordenking vergt;
5. dat de recente studie van dr. D.J. Steensma, *Echtscheiding. Een exegetisch-ethische evaluatie*, vragen stelt bij de klassieke beperking tot slechts twee echtscheidingsgronden (te weten overspel en kwaadwillige verlating);

20

is van oordeel

1. dat onderzocht moet worden of herziening dan wel uitbreiding van art. 70 lid 4 noodzakelijk is en zo ja, hoe die vorm zou moeten krijgen;
2. dat een herziening van art. 70 lid 4 niet op zichzelf kan staan, maar een bredere bezinning op de moraal rond echtscheiding en huwelijksbepalingen in art. 70 vergt;

25

en besluit

1. de instructie over te nemen en te verbreden door een studiecmissie te benoemen met voldoende ethische, pastorale, nieuwtestamentische en kerkordelijke expertise en deze de opdracht te geven:
 - 30 - zich in samenspraak met deputaten kerkorde en kerkrecht te bezinnen op de kerkelijke omgang met echtscheiding in het algemeen en de zogeheten echtscheidingsgronden in het bijzonder;
 - de kerken te dienen met de uitkomsten van deze bezinning in een pastorale handreiking;
 - 35 - waar nodig voorstellen te doen voor herziening van art. 70 K.O. (in het bijzonder lid 4) en hierover aan de synode van 2022 te rapporteren;
2. van dit besluit kennis te geven aan de particuliere synode van het Noorden.

40

N.C. Smits, rapporteur